

Prin natura talentului său, Penciulescu este solicitat mai ales de teatru de idei, în care poate reliefa austeritatea unei drame și scoate la lumină adevăruri sufocate de prejudecăți, zorind sinceritățile. Dacă el a reușit atât de bine în spectacole ca *Ciocirlia*, *Secunda 58* sau *Steaua polară*, este fiindcă în aceste piese există (firește, la diferite niveluri de artă) un climat moral care adăpostește și fecundăză confruntarea de idei. Or, acesta e climatul de care are nevoie Radu Penciulescu pentru a-și pune în valoare maniera sa sobră și riguroasă de a tălmăci un text pe scenă și de a-i imprima tensiune. Să nu se creadă că regizorul n-are efuziuni, n-are vocația eroicului. Spectacolul său cu piesa *Brigada I de cavalerie* a fost excelent, tocmai prin faptul că era aici o vibrație a conștiințelor persuasivă, fără să fie retorică. Expresia cea mai fericită a darurilor sale de regizor, Radu Penciulescu o găsește acolo unde textul nu cheamă artificiile teatrale, acolo unde textul este sever, acolo unde poate dovedi inteligența unui creator gata să înțeleagă și să realizeze scenic o înfruntare de idei în toate luminile și umbrele ei.

Există însă, uneori, riscul ca acest mod de a urmări sensurile unei piese, punând într-o ecuație comprehensivă, dar strictă, termenii conflictului, și tendința de a denuda scena să devină o lege prea aspră, iar rigoarea să se transforme în canon. Mai ales că dramaturgia nu e făcută numai din lucrări care suportă o tratare severă.

Teatrul reține, de obicei, cu ușurință pe cei ce știu să-l seducă printr-o expresie violentă, printr-un stil strălucitor, chiar dacă nu absolut original. Radu Penciulescu a ales însă un drum mai greu, și anume de a se impune printr-o ținută artistică care nu forțează atenția. S-a supus astfel unui examen dificil, pe care l-a trecut cu un calificativ superior, dobândind o autoritate ce-i deschide, cu depline drepturi, un loc de frunte în tînăra generație de regizori. În această tînăra generație, el este printre cei care au colaborat în modul cel mai rodnic la valorificarea dramaturgiei actuale. Foarte sensibil la ceea ce este nou într-o piesă, Radu Penciulescu se poate mindri de a fi dat viață scenică unor texte în care alți regizori nu aveau încredere și care s-au dovedit a fi opere și spectacole de răsunset și de durată. Regizorul se situează, așadar, în avangarda mișcării noastre teatrale, nu numai prin reprezentațiile create, dar și prin contribuția sa la elanul tînerei dramaturgii, ceea ce mi se pare a fi eului cel mai frumos ce se poate aduce unui director de scenă.

B. Elvin

LUCIAN PINTILIE

Născut în 1933. A absolvit I.A.T.C. „I. L. Caragiale” în 1956. Din spectacolele puse în scenă: *Amfitrion de Plaut (spectacol de absolvire)*. Oaspetele din faptul serii de *Horia Lovinescu*; 1 *Aprilie după Caragiale*; *Casa de piatră după Aurel Mihale*; Cel mai fericit om din lume după *Albert Maltz (studioul de televiziune)*; *Așa va fi de K. Simonov (Teatrul Armatei, 1957)*; *Orașul visurilor noastre de A. Arbuzov (Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași)*; *Explozie întârziată de Paul Everac*; *Un strugure în soare de Lorraine Hansbury*; *Cezar și Cleopatra de G. B. Shaw*; *Copiii soarelui de Gorki, în colaborare cu Liviu Ciulei (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”)*.

Distins cu Premiul III pentru regie la al II-lea Concurs republican al tinerilor artiști din teatrele dramatice din 1957 și Premiul I la al IV-lea Concurs din 1962.

În mișcarea teatrală actuală, Lucian Pintilie este o prezență stabilă la granița fluentă dintre neastîmpărul tinerității și înțelepciunea sedimentată a maturității. I-au trebuit numai doi-trei ani ca să-și spună un cuvînt propriu — și să fie ascultat — în timp ce odinioară, altora, sau și azi, altundeva, onora le sînt necesare decenii de încercări chinuite ca să se poată afirma, iar uneori numai confirma. E meritul său, rezultînd dintr-o inteligență ascuțită, un spirit cercetător, inventiv, cultură generală și cunoștințe profesionale, o apetență culturală în spor continuu, stăpînirea din ce în ce mai decisă a materialului și tehnicii construcției artistice. Dar e și condiția acestei vremi a noastre, în care meritul personal nu are numai cîmp liber de manifestare, ci e și stimulat, iar creația tînăra e înconjurată de notorietate, binevoitoare îndemnuri și extremă solitudine. Destinul său de regizor e al unei

generații care s-a afirmat impetuos și care a fost făcută să simtă, încă înainte de a se desprinde de școală, că e necesară și așteptată în cimpul nemăsurat al artei.

În 1956—57 își dădea examenul de absolvire montînd una din cele mai vechi comedii, *Amfitrion* de Plaut, demonstrînd juvenil că spiritul naște forță, căci din gluma lui Jupiter, metamorfozat ca să ajungă în grațiile Alcmenei, s-a ivit pe lume Hercule. Angajat în același an la Televiziune, a montat aici una din cele mai noi, pe atunci, drame originale — *Oaspetele din fapitul serii* de Horia Lovinescu, pentru ca în anul următor să semneze regia piesei *Așa va fi* de K. Simonov, la fostul Teatru al Armatei, și să obțină cu ea premiul al doilea la Concursul republican al tinerilor artiști.

Este în personalitatea lui Lucian Pintilie această înclinare sănătoasă spre o sinteză de caracter universal, în care cele mai vechi și trainice momente de teatru să se regăsească cu cele mai noi și interesante experiențe, elementele literaturii, teatrului, cinematografeii, televiziunii să fuzioneze într-o metodologie unitară, iar arta actorului și a regizorului să-i dea împreună cunoașterea limpede și deplină a scenei. După ce a lucrat la Iași evocarea romantică a lui Arbuzov, *Orașul visurilor noastre*, într-o manieră îndrăzneată, pe scena aproape goală, cu o încredere nelimitată în capacitatea actorilor de a evoca, a pus în scenă, într-o ambianță calmă și cu eleganță studiată, piesa psihologică de fină analiză a lui Paul Everac, *Explozie întirziată* (Teatru „Lucia Sturdza Bulandra”). După melodrama americană cinstită care e *Un strugure în soare* de Lorraine Hansbury, a lucrat comedia excentrică a lui G. B. Shaw, *Cezar și Cleopatra*, nu însă fără a lăsa anumite episoade sub valoarea ideii regizorale mărturisite. Două montări le-a realizat împreună cu Liviu Ciulei, sub același foarte larg arc de cuprindere a unor extremități polare. *Copiii soarelui* de Gorki a fost (și continuă să fie) o reușită. *Rustica '50 — '60* a fost (uitată) o nereușită. În cinematografie, un film l-a lucrat ca asistent al lui Victor Iliu, pentru a învăța să-l facă singur pe al doilea (la care lucrează acum). Conștient că e dator să contribuie la împropiata permanentă a culturii repertoriului, a investit energie creatoare în promovarea unor autori tineri — Teodor Mazilu și Ionel Hristea; și oricît ar fi puse în discuție rezultatele, orientarea să de regizor în această privință e indiscutabil pozitivă, esențial justă, cu urmări favorabile pentru creația autorilor respectivi, căci amîndoi își continuă drumul în dramaturgie. Acum pregătește, la Teatru „Lucia Sturdza Bulandra”, drama modernă de substanță antifascistă *Biedermann și incendiatorii* de Max Frisch.

Militînd pentru ideile estetice avansate în care crede, a făcut și face o publicistică talentată, în completarea crezului artistic materializat scenic. Studiile polemice de anvergură, scrise cu patos și simț al prezentului, exprimă încă o dată o personalitate în plin proces de formare, dar în acel punct al procesului în care delimitările de ceea ce e vechi se fac cu certitudine, chiar dacă noul e încă tatonat.

Pe drumul împlinirii pe care îl străbat acum toți tinerii regizori, gîndirea și practica artistică a lui Lucian Pintilie au cîteva jaloane precise și solide. Convorbirea cu el ți le dezvăluie într-un stil laconic, direct, pe care-l regăsești și pe scenă:

— Care e piesa visată?

— Nu există o piesă visată. Dacă descopăr o piesă care-mi place, o pun în scenă. N-am vise neîmplinite.

— Care e repertoriul preferat?

— Cel modern. Nu am puterea necesară să mă apropiu încă de monumente asemenea lui Shakespeare.

— Ce e esențial în profesia de regizor?

— Subordonarea, cu maximă personalitate, față de piesă.

— Și cel mai important moment în această meserie?

— Crearea unui colectiv.

— Care ți se pare a fi funcția principală a criticii?

— Să înțeleagă profund spectacolele, să nu confunde convenționalul cu artificialul și realismul cu naturalismul.

— Ce părere ai despre tînăra generație de actori?

— E foarte bună, îți dă un sentiment de siguranță, de certitudine în speranță.

O bază obiectivă pentru înfăptuiri categorice.

— Preocuparea principală?

— Adevărul pe scenă. Teatru în afara adevărului nu e posibil. În cadrul realismului, firește, veridicitatea poate să capete formele cele mai neașteptate.

Căutind frumusețea realității, Lucian Pintilie caută, în același timp, s-o reconstruiască în imagini lapidare, urmărind dinamismul tumultuos al prezentului și echilibrul armonic al formelor clasice. Firește, nu s-a desăvârșit încă, și îl caracterizează acum nu împlinirile senine, ci ferveoarea căutării; după câte înțeleg, mai are de învățat știința cunoașterii nemijlocite (nu numai livești) a realității cuprinse în piesă, interesul exigent pentru transformarea optimă a actorului în personaj, și poate chiar arta unei distribuții; de aceea, când privești această figură cu ochi foarte mobili și nas ascuțit, înconjurată de o bărbuță roșcată, cu perii zbirliti, nu ți-o închipui nicicum fixată în ulei, ci de-abia schițată în creion. Dar numele i-a și fost înscris în cartea de azi a teatrului nostru, și se poate presupune că artistul va trece, pe multe pagini libere străjuite de acest nume, noi realizări importante.

Căci are de-abia treizeci de ani.

Valentin Silvestru

HOREA POPESCU

Născut în 1926. Licențiat în drept în 1948. A absolvit I.A.T.C. „I. L. Caragiale” în 1953.

Din spectacolele puse în scenă: Conu Leonida față cu reacțiunea de I. L. Caragiale (spectacol de debut, Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1952); Chirița în provincie de V. Alecsandri (în colaborare cu Lucian Giurghiescu, Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1953); Titanic Vals de Tudor Mușatescu (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1954); Doamna Ministru de Branislav Nușici (Baia-Mare, 1955); Jocul dragostei și-al întîmplării de Marivaux (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1955); Domnișoara Nastasia de G. M. Zamfirescu (idem, 1956); Tache, Ianke și Cadir de Victor Ion Popa (Baia-Mare, 1957); Moralitatea doamnei Dulcka de Zapolska (idem, 1957); Inspectorul de poliție de J. B. Priestley (idem, 1957); Baia de Majakovski (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1957); Viforul de B. Delavrancea (Timișoara, 1958); Dansatoarea, gangsterul și necunoscutul de V. Briădeanu (Timișoara și Teatrul Municipal, 1958); Răzeșii lui Bogdan de Ernest Maitei (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1958); O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale (Timișoara, 1959); Vlaicu și feciorii lui de Lucia Demetrius (Teatrul Municipal, 1959); Aristocrații de N. Pogodin (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1959); Ferestre deschise de Paul Everac (Teatrul Tineretului, 1960); O lună de confort de Ben Dumitrescu și Șt. Iureș (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1960); Ochiul albastru de Paul Everac (idem, 1961); Hoții și vardiștii de M. Al. Stănescu (idem, 1961); Îndrăzneala de Gh. Vlad (Pitești, 1962); Războiul de Goldoni (Teatrul Regional București, 1963); Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită de B. Brecht (Teatrul Muncitoresc C.F.R., 1963).

A regizat filmele Omul de lângă tine (scenariu Paul Everac) și Dragoste lungă de o seară (scenariu Al. Ivan Ghilia).

Distins cu Premiul I pentru regie la al doilea Concurs republican al tinerilor artiști din teatrele dramatice din 1957, Premiul I la Festivalul teatrelor dramatice din 1958 și Premiul criticii dramatice din anul 1957.

Face parte din cea dintâi promoție de regizori formați de Institutul de artă teatrală, între 1949 și 1953. Pe temelia esteticii marxiste — în atmosfera căreia s-a format —, Horea Popescu ne-a oferit o contribuție artistică de certă trăinicie și vitalitate. Ca și ceilalți colegi ai săi, el pleacă în spectacol de la realitatea și universul textului dramatic, operînd însă o continuă raportare a acestor date la propriul său univers cognitiv și senzorial. Aceasta înseamnă că textul, litera și spiritul lui nu rămîn fără o acoperire de viață. Iar dacă, uneori, s-ar putea constata nepotriviri stilistice între realitatea piesei și cea creată pe scenă de Horea Popescu (în câteva ocazii, mai ales în provincie, regizorul a lucrat cu mai puțină angajare a tuturor resurselor), în spectacolele sale trepidează întotdeauna o realitate reflectată autentic și trulent pe toată suprafața dialogului. Iată de ce caracterul coral, orchestral — propriu artei regizorale în genere — dobîndește la Horea Popescu lumini particulare, agitatorice, iar toate figurile de pe scenă au de executat și execută o partitură proprie, de la protagonist pînă la cel din urmă figurant. Spectacolele lui sînt populare, creînd mereu echivalență și osmoză între masele de pe